

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: **una pesseta.**
Fora d'Espanya: **dues pessetes.**

Redacció General Barceló-1-2.º

Administració Sta. Eulària, 25.

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes an es qui s'ho guany

¿A ON LA VENEN?

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca l'amo Andreu Alcover, Centre, 13.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d' En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria de N' Ernest Frau, Brossa.—Llibreria Amengual y Muntaner.

¡Mallorca está de dol!

L'Il·lustríssim i Reverendíssim Senyor Bisbe d'aquesta Diocesis

Don Pere J. Campins i Barceló,

que l'Esperit Sant mos havia donat per Pare i Mestre de les nostres ànimes,

va passar d'aquest món a l'altre dimars d'aquesta setmana,

deixantnos dins l'orfandat pero ben confortats amb l'exemple de les seues grans virtuts.

Els grans de la terra
el respectaven.Els humils el vene-
raven.Les seues ensenyan-
ces eren plenes de sabi-
duria.El zel de la Casa
de Deu omplia el seu
cor.La Seu, el Santuari de Lluch i altres monuments de l'Esglesia mallorquina
trametrán el nom d'aquest Bisbe de generació en generació.

Va morir beneint tota Mallorca.

Réquiem æternam dona ei Dómine. Et lux perpétua luceat ei. Requiéscat in pace. AMEN.

L'Il·lustríssim Senyor Bisbe Don Pere J. Campins va néixer a Palma dia 14 de Janer de l'any 1859. L'ordenaren Sacerdot l'any 1882. L'elegiren Rector de Porreres l'any 1887, Canonge Magistral l'any 1893 i Vicari Capítular l'any 1897. Va ésser consagrat Bisbe dia 17 de Juliol de 1898 i va fer s'entrada solemne a Ciutat dia 24 des meix més i any.

El seu pontificat ha estat glosiosíssim. Va reformar es pla d'estudis des Seminari afegint a ses assignatures que ja s'explicaven en aquell centre d'ensenyança totes aquestes altres: Greg, Hebreu, Contabilitat, Historia de Mallorca, Llengua i Literatura Mallorquines, Historia Natural, Química, Astronomia, Teologia Ascética i Exégesis Bíblica. Va instituir els Certàmens científic-literaris que allà se celebren anualment. Va establir allà mateix un observatori astronòmic i un de meteorologia. Es laboratoris de Química i de Física i es museu d'Historia Natural d'aquella casa deuen a la protecció d'aquest Prelat molta part del seu engrandiment. Come prova de sa predilecció amb que mirava es Seminari, va dexar en testament una tercera part dels seus bens per sa fundació de becas i ben prop de s'agonia va beneir els Professors i Seminaristes.

No se va descuidar dels sacerdots. Va restablir ses Conferències teològiques i litúrgiques que aquests celebren tots els mesos. Per ells va establir els Exercicis espirituals i els retiros de cada més. Va promoure entre es Clero un certamen per escriure una vida del Bon Jesús acomodada a n'es poble.

Respecte a ses Congregacions diocesanes de Relligioses, va donar constitucions per regular sa seua vida interna i les va unificar formant s'Institut Diocesà de la Caridad.

Era un zelós vigilant de sa puresa de sa Doctrina Católica. Va condemnar publicacions periòdiques que atacaven es Dogma adelantant-se a sa Congregació del Sant Ofici que també les va condemnar. Va fundar es Bolelletí Dominical de les Parroquies de Mallorca. Feu grans sacrificis pecuniaris per la Bona Prensua.

Va fundar s'Arxiu Històric de l'Esglesia de Mallorca. Va ordenar escriure s'Historia des Seminari i sa des Santuari de Lluch. Feu publicar per primera vegada ses estadístiques de sa Diòcesis. Va dispondre que s'anés escriguent sa Crònica de l'Esglesia mallorquina.

Va reformar i ampliar ses biblioteques del Palau i des Seminari. Va conseguir que se dugués a terme es desitjadíssim arretglo parroquial.

Es seu zel se va estendre a sa construcció i renovació d'esglesies com sa de Son Carrió, Sóller i sobre tot la Seu que brilla, gracies a ell, amb tot s'esplendor i magnificencia de que la dotaren els seus constructors.

Digna d'especial distinció és el Santuari de la Reina de Mallorca Nostra Senyora de Lluch. No e-hi ha ja mallorquí que no hagi admirat s'esplèndida decoració des temple, sa magnificencia de s'hospederia i sa bellesa dels monuments del camí del Rosari.

Va fundar es Museu Diocesà amb s'idea de que s'hi conservassen els objectes d'art mallorquí, especialment relligiós. Feu grans millores an el Palau.

Va introduir sabiament sa reforma de sa Liturgia, desitjant que els feels cantin en les solemnitats de l'Esglesia. Va donar un gran impuls a ses causes de beatificació de la Beata, de Sor Cirer i del Beato Ramón Lull. Etc. El pontificat del Bisbe Campins ha estat un pontificat dels més gloriosos. S'obra d'aquest Prelat representa per Mallorca lo que sa dels grans Papes per l'Esglesia Universal.

La seua mort va ésser preciosa com la seua vida i es dol amb que Mallorca la plora és es dol que se pose un poble quant pert un bisbe sabi, gran patriota i sant.

Die 19.—Els metges que visitaren el Sr. Bisbe, que feia alguns dies que estava indispost a causa d'un *autrax*, declararen que la malaltia presentava sintomes de gravetat per mor del seu estat diabètic. Sa Ilma. demanà que li administrassin els Sants Sagraments. El M. I. Sr. Governador Esglesiastic S. P. ordenà que's fessin rogatives.

L'Ilm. Prelat demanà que li adelantassin l'administració dels Sagraments, i així en lloc de durlos-hi es de-capvespre, com s'havia resolt los hi dugueren es dematí després d'acabat l'ofici de la Seu. Per aquest motiu no pogueren ferse ses invitacions de costum, i a pesar d'això acompanyaren el Santíssim, ademés des Cabildo, Clero Catedral, els Rectors de Palma, es Claustre de Catedràtics des Seminari i Seminaristes, molts de sacerdots i relligiosos i també molts de feels de tot estament.

Després de rebut el Sant Viatic va fer professió de fé i demanà perdó amb cristiana humildat a tots els presents. Aquest acte va ser molt emocionant, fent derramar llàgrimes an els qui l'enrevoltaven.

Sa noticia s'escampà molt aviat, i anaren acudint an el Palau totes ses autoritats i moltíssimes altres persones axí riques, com pobres.

Comensaren a totes ses esglesies fervoroses rogatives per demanar a Den sa salut de tan bon Pastor. A la Seu se feren després del Sermó, i e-hi concorregueren unes cinc mil persones. A n'es Seminari i a algunes cases de relligioses se va fer vela contínua devant el Santíssim esposat.

A sa Secretaria Episcopal se reberen molts de telegrames, entre altres un des Nunci del Papa que deya: Apenadíssim noticia, pido a Dios por mejoría ese excelente Obispo. Ruégole ultérieures noticias.

Del Bisbe de Lérida Dr. Miralles se va rebre aquest altre: «Consternado noticia gravetat Obispo, dispongo rogativa Oratorio particular. Suplico entéreme curso dolencia.»

El Sr Bisbe va passar el de-capvespre una miqueta millor. Es vespre el varen tornà veure els metges senyors Oliver i Darder (D. Tomás), trobant que el seu estat era més satisfactori que el dematí, encara que seguís sa gravetat. En sa nit va dormir un parei d'hores bastant tranquil.

Die 20.—A les nou del dematí els dos metges tornaren visitar el Sr. Bisbe i trobaren qu continuava sa milloria pero com encare tenia 39 graus i una décima de febre, no varen voler modificar el seu dictamen del dematí d'es dia antes.

El Sr. Bisbe va rebre altre vegada el Bon Jesus, fent-se lletgir devotes oracions.

Acudí a ne'l Palau molta de gent, cinc o sis vegades més que el dia

abans, per sebre noves de la preciosa salut del seu benivolgut Pastor. Ses autoritats i persones de consideració, que varen repetir sa visita, foren rebudes a ses habitacions particulars de Sa Ilma.

Es Secretari de's Bisbat va rebre telegrames de molts de pobles i dels Excms. Srs. Arquebisbe de Valencia, Bisbe de Barcelona, Bisbe de Sion, i del Dr. D. Pep Miralles, Bisbe de Lérida, interesant-se p'el nostro sabi i virtuós Prelat. Amb so matex fi telegrafiaren a l'Excm. Governador Civil Sr. Martinez de Campos, l'Excelentíssim President del Consei de Ministres, i els Exclms. Ministres de Governació i de Gracia i Justicia.

Es de-capvespre s'estat de S'Ilustrissima no va ser tan sa isfatori com el dematí, a causa d'haverli pujat sa febre.

Die 21.—Sa nit des dissapte a n'es diumenge la passà relativament tranquil un parei d'hores. Es dematí, quant el veren es metges, trobaren que seguia sa mateixa gravetat.—Durant tot es die se repetiren encare am mes frequencia ses visites demostrant el respecte i amor que els faels de qualsevol condició, nobles, senyors, obrers i soldats professaven a n'el Bisbe. Fins i tot els presos, com no e-hi porien anar personalment, cada die demanaven a n'es Capellà de sa presó s'estat en que se trobave el seu bon Pastor, i feien rogatives a n'el Senyor perque l'alliberás de la malaltia.

En el Palau se reberen infinidat de telegrames des pobles d'aquesta provincia i de sa Peninsula demanant noves de s'estat del gran Bisbe mallorquí. Ademés s'interesaren per ell l'Ilm. Sr. Bisbe e Menorca, el Vicari Capítular d'Ervissa, el Superior dels PP. Agustins de l'Escorial, el Senador Sr. Marqués de la Cenia i els Diputats a Corts D. Antoni Maura, Don Alexandre Rosselló i el Sr. Compte de Sallent.

Els Ministres de Governació i de Gracia i Justicia tornaren telegrafiar a n'el Governador Civil perque les donás notícies continúes.

A ses rogatives que se feien per totes ses esglesies e-hi acudia moltíssima de gent.

Hora-baixa continuà el Sr. Bisbe en sa mateixa gravetat. Sa febra li va aumentar un poc, pero no tant com el vespre abans.

Die 22.—Sa Ilma va passar sa nit, estones be i estones un poc desficiós, i el metges quant el veren trobaren que sa gravetat continuava, encare que li hagués baixat un poc sa calentura.

Es de capvespre aumentà sa gravetat per haverli sortit un nou *autrax*.

El Palau va ésser visitadíssim tot es die, i el Secretari va sebre moltíssims de telegrames; entre altres n'hi havia del Nunci Apostòlic, del Bisbe de Lérida, del Bisbe de Vich, del Capitá General de Valencia, del M. I. Senyor Provisor de Zaragoza, del M. I. Senyor Llompart, Canonge de Orihola, del Pare Superior dels Mercedaris de Lérida, del arquitecte Sr. Gaudí i d'altres personalidats.

Els metges, es vespre, trobaren que s'estat del nostro virtuós Prelat era molt grave.

Die 23.—El Sr. Bisbe va passar mala nit, estones delirant.—Els metges, es dematí, trobaren que sa gravetat havia aumentat notablement. Ses visites an el Palau varen ésser més numeroses.

Sa Ilma, es mitx del seu gran abatiment conservà totes ses facultats, i ple de santa i edificant resignació axecava ab frequencia els seus uis an el cel, i repetia aquelles paraules del

Bon Jesús: «Fiat voluntas tua» Se fassi sa vostra voluntat.

Es de-capvespre el passà tenguent am sa má un Sant-Cristo, el qual besave repetides vegades; resant ab molta de pietat alguns salms que li lletgien.

Hora-baixa entrà en agonía; se li lletgiren ses lletanies, contestant ell ab molte de claredat i devoció. Se li demanà una bendició per tota Mallorca, que donà ab molta d'efusió, i amb so nom de Jesús a sa boca entregà s'ànima a Deu, essent les set i mitja del cap-vespre.

El Notari Apostòlic Rnt. Don Salvador Galmés estengué acta de la defunció per notificar-la al Capítol Catedral.

Tan prompte se va sebre sa seua mort senyalada per totes ses campanes de Ciutat, hi acudiren totes ses Autoritats i moltíssima de gent, per donar testimoni del sentiment.

Die 24.—Exposat el seu cadáver dins s'Oratori del Palau, se li digueren Missa tot lo mati.

Impossible es donar compte de sa multitud immensa, que durant tot lo die acudí a pregar davant ell, fins a n'es punt que es de-capvespre hi va haver moments, que va ésser precis tancar ses portes del Palau, a causa de sa gran acumulació de gent que ja hi havia dins la casa. A les 11 des vespre encare e-hi havia obrers que'l visitaven.

Li feren vela tot lo die relligiosos de totes ses cases de Palma, i els Seminaristes.

Se reberen infinidat de telegrames, que, per ésser tants, no mos es possible enumerar.

Die 25.—A les 10, va ésser traslladat el seu cadáver a la Seu, acompanyantlo el Cabildo i el Clero de totes ses Parroquies de Palma, els Rectors i molts de capellans des pobles, el Claustre de Professors des Seminari i els Seminaristes; representacions de totes ses Congregacions relligioses i des ses Asociacions de seglars, comissions de tots els Centres oficials d'ensenyansa i totes ses Autoritats. Els carrers per aon passà estaven plens de gent, que amb un aspecte trist i els uys plorosos donava el darrer adió a n'el seu bondadosíssim Pare i Pastor.

Después d'es funeral va ésser depositat dins un modestíssim sepulcre, com ell havia demanat.

Estengué acte del sepeli el Notari Apostòlic Rvt. D. Salvador Galmés.

Preguem per la seua ànima i perque Deu mos envii un digne successor.

TRADICIÓ

Es fyy de l'amo de So'n Forteza

Un día del mes de Juny del any 1737 els segadors de la possessió de So'n Forteza, de Manacor, sortiren de ses cases, ben dematí, per anar-se'n a sa segada. Abans d'arribar destriaren d'un tros enfora una cuadrilla de moros qu'eren desembarcats a *Cala Barques* i rondoiatjaven per aquella marina amb objecte de dur-se'n cautius els cristians que hi trobassen o al manco per saupar-los es bestia. Per pòr de ses faus no digueren res an els segadors.

Aquests tornaren arrea ben depressa per donar es crit d'alarma a la gent de sa possessió i a sa de tot aquell contorn. Pero ja hi arribaren massa tart. Els moros los varen haver passat devant, trobaren s'arrendador, qu'era un tal Jaume Sansaloni, i ja el se'n duien pres. Apenes els segadors veren això corregueren per avisar es fyy de l'amo, qui era a una tanca d'allà prop.

Quant es fiy los sent se'n va correns a ses cases, pren un cavall blanc, un troç de sabre i una escopeta sense pany que rossegava per allà, i ja li ha estret darrera els moros, invocant de bon cor al meteix temps la Mare de Deu de Sant Salvador de Felanitx, an a qui tenien i tenen encar'ara molta devoció tant els pagesos com els vilans de Manacor. Quant trobà els moros, pegà darrera un, en tirà un altre en terra, i fent amenasses amb so sabre i amb s'escopeta sense pany, a tots los embuià i desorientà per dins aquella marina. Els moros fogiren mes que depressa, i ell va conseguir qu'amollassen son pare. Pero quant aquells aliardos arribaren a sa vorera de mar trobaren un pastor, que no s'era temut des deses embarc de tals inemics, i el se'n dugueren a Alger amb ells com a cautiu. Allà no sabem com s'enginyà; lo cert es que guanyà lo bastant per rescatar-se i al cap d'uns quants anys pogué tornar a Mallorca.

Es fet de l'amo de So'n Forteza, en es moment en qu'es seu fiy l'alliberà dels moros, està representat per una pintura antiga que hi ha a una de ses sacristies de la Iglesia de St. Salvador, i que a pesar d'haver-la renovada, ja fa temps, se troba en un estat molt deplorable. De la llegenda que du escrita, la part que se pot desllatigar diu així:

«Renouat per un deuot de Maria Santíssima en mes de Febrer de 1767»:

«En lo mes de Juny de 1737 en la possessio son Forteza del terme de Manacor Jaume Sanseloni prengue de mans de los moros per intercessio de Maria Santissima de S. Salvador Jaume son pare arrendador de dita possessio.....»

A sa casa de So'n Forteza hi feren en temps antic els propietaris, per defensa de ses invasions i atacs dels moros, una torre, com n'hi ha a casi totes ses possessions de la marina de Mallorca. Sa de So'n Forteza es de ses més reforçades i hermoses. Es de planta rectangular i està envoltada d'una murada d'una vintena de metres per costat, amb portes molt resistents. No té sa torre més qu'una entrada, per un pont que la uneix devers mitjàn lloc amb sa part més alta de sa murada. Amb ses armes xereques de que disponien els antics pagesos així meteix se defensaven prou be i sens perill de darrera els matacans o barbacana qu'envolva l'ample terrat, aont pujaven per cercar refugi.

H.

Comentaris

11

D. Jaume Rullán Frau

Dia 28 de Novembre un tal D. Jaume Rullán Frau se confessa autor dels articles que amb so pseudònim de Pablo publica es setmanari anticlerical de Sóller i que LA AURORA comenta fa dos dissabtes.

Tant de gust en conèixer aquest D. Jaume i conti amb noltros per examinarli de prim-compte els seus escrits tota vegada que van contra uns ideals que noltros estimam amb tot es nostro cor.

12

S' article de dia 28 de Novembre

Diu D. Jaume en aquest article que ell escriu lo que escriu «per no estar ocios». Ja es bo de veure que noltros li aprovam amb tota l'ànima a D. Jaume que procuri matar s'ociosidad, perque es cosa olvidada de tant sabuda que aquesta es sa mare de tots els vicis; pero lo que no li aprovam ni li podem aprovar per cap vent del món es que per fer qualche cosa escrigui contra sa Relligió, contra l'Esglesia, contra le Papa Pio X, al cel sia, contra els

jesuites i contra tot lo que fassi olor de catolicisme. No es lícit, Sr. Rullán, no es lícit obrar es mal perque d'aquí mos ne vengui un be. ¿Me permet, ben-volgut D. Jaume, que li conti lo que mos va dir un bon mestre a mi i an els meus condexebles es darrer dia que assistirem a sa seua classe? «Fills meus no estigieu mai ociosos... Quant no tengueu altre cosa que fer, pintau homos.» Jo lisom franc, D. Jaume: sempre tenc feina que m'espera, gracies a Deu; pero si un dia l'acabava, jo li promet que abans de matar s'ociosidad es crigent contra sa Relligió, m'entreteria pintant homos, jugant a capirúns o anant a cercar nius. Tot això serà tan infantivol com V. vulgui, D. Jaume; pero es sens dupte mil vegades més acceptable que escriure articles contra lo més sant i sagrat que hi ha an el cel i a la terra. Pintant homos, jngant a capirúns o anant a cercar nius, Sr. Rullán, s'evitaria s'ociosidad sense fer cap cosa deshonest; pero es crigent contra Deu i ses coses de Deu se comet un mal molt més gros que sa mateixa ociosidad. Que heu mediti an això, D. Jaume. Jo li assegure que l'e-hi dic amb tota sa més bona voluntat del món.

Diu també el Sr. Rullán que ell «no posseix cap ciencia» i afegeix: «la (ciencia) física como la filosòfica i astronómica, igual que la moderna panteología lingüística, geología, antropología i arqueología i tantissimas otras me son completamente extrañas.» Si no s'hagués d'ofendre D. Jaume Rullán li fariem una pregunta. ¿Com s'atreveix «no posseint cap ciencia» a escriure p'es públic sobre questions científiques i a dir-li la seua i a donar-ne lliçons? Es una cosa aquesta que no la mos esplicam. Deixant anar això, mos sembla que D. Jaume mai per mai havia de fer aquesta confessió, perque are, fins i tot aquells que no havien sospitat mai que el Sr. Rullán estàs més o manco dejú de coneixements científics, sentint-li dir a ell mateix que «no posseix cap ciencia» s'esclamarán «Idò i se'n ve a parlar-mos i a fer de mestre de sa ciencia més gran que es sa ciencia de Deu! Mestre Colom, no es aquest es vostro lloc». Molts s'expressen amb aquesta cruesa avui en dia. D. Jaume; i jo l'e-hi he volgut dir perque l'aprecii i perque un altre vegada estigui més en termes en parlar de V. meteix. Coses tan grosses com aquesta domés les ha de dir an es confés. ¿Queno està amb mi?

Conta el Sr. Rullán que lletgint llibres sense sa censura de s'Autoritat Esglesiàstica s'obrà dins sa seua ànima una lenta evolució, diu que va perdre sa fe, s'esperança i sa caridad. No se pot figurar aquest senyor lo molt que deploram sa seua desgracia. ¡Deu ne quart a tota criatura de perdre sa fe, s'esperança i sa caridad! ¡I encara e-hi haurà desgraciats que no poren arribar a entendre ses raons poderosissimes que té la Santa Mare Esglesia per privar sa lectura dels llibres dolents a a n'els feels cristians? ¡A quants com a D. Jaume Rullán les haurán robat sa fe, s'esperança i sa caridad aqueis llibres que corren sense sa censura esglesiàstica! ¡Que Deu Nostro Senyor se'n apiat de ses víctimes de ses males lectures i que les torni sa fe, s'esperança i sa caridad cristianes! ¡I V., D. Jaume, no n'està ben desenganat d'aquests llibres? V. confessa que «li són completament extranyes totes ses ciencias», de manera que després de lletgir llibres prohibits per l'Esglesia se troba sense cap classe de cabal científic i ademés sense fe, sense esperança i sense caridad. ¡Com li haurien convengut més unes tercianes que no es llibres sense censura esglesiàstica! Perque veu, don Jaume, si al manco perdent sa fe, s'esperança i sa caridad per altra vent hagués guanyat qualche cosa, hagués après qualche cosa, poria tenir una mi-

ca de consol; pero ¿i qu'el pot consolar a V.? Un que té fe, esperansa i caridad cristianes posseix una ciencia molt grossa, un fonament per totes ses altres ciencias; pero V. va perdre aquest fonament i se va quedar «completament extrany» a tot lo que sia ciencia. ¡Si va començar per fantasia alletgir llibres prohibits, digui que se valluir ferm! Pero encara e-hi es a temps, Senyor Rullán. Fassi un fogaró de tots quants de llibres dolents tengui, se tracti be en Deu Nostro Senyor i sens dupte tornarà creure, esperar i estimar com estimava, esperava i creia abans, quant era un bon catòlic

Diu D. Jaume Rullán que sa guerra actual li ha fus i evaporat «es consol de sa moral cristiana» que li romanía. Nos sab greu haverle-hi de dir a Don Jaume que aquí e-hi falta un poc de lògica ¿Quina culpa te sa Moral cristiana de sa guerra actual? ¿Tal volta es ella que l'ha moguda? ¡Si justament s'es moguda i se mantèn encara aquesta guerra perque els homos no subjecten sa seua voluntat i ses seues passions a sa Moral de Cristo!

Finalment diu el Sr. Rullán a s'article que li estam comentant que el cinqué Manament: *no matarás* es impracticable i que per això Moisés i Jesucrist no coneixien s'humanitat. ¿Heu deu dir en serio el Sr. Rullán? Jo no heu puc creure. ¿Tan fortes serien ses tentacions de matar gent que té Don Jaume Rullán i Frau que se sent impotent per resistirles i declara *urbi et orbi* que es Manament: *no matarás* es impracticable? No es posible que a devés es vall de Sóller s'hi fassin homos tan sanguinaris. D. Jaume deu esser un solleric d'aquells que sempre tenen sa broma feta. Lo que hi ha que aquesta broma del Sr. Rullán es una broma de mal gust. I dispensiga.

Còme *chistes* són molt més d'apreciar aquestes dues notes que D. Jaume posa a s'article que estam comentant:

Primera «*No se si escribo ni pronuncio bien este nombre inglés* (Chakespeare); *pero si sé que en esto tengo afinidad de pensamiento con el señor Conde de Romanones, a quien, en una sesión de hacia el 26 de Mayo del año corriente, le oí decir en el Congreso no saber pronunciar un nombre árabe*». Segona «*No usé el pseudónimo como careta; la reina de Rumania hizo célebre, como escritora, el de Carmen Sylva, y el dramaturgo catalán Francisco Soler el de Pitarra, y..... tantos otros*» Això de que el Sr. Rullán retregui tot satisfet ses afinidats que té amb En Romanones i que aspiri a fer célebre es seu pseudònim Pablo, així com la reina de Rumania e-hi va fer es de Carmen Sylva i Francisco Soler es de Pitarra, me representa dos *chistes* de primera magnitud; are que digui que es quint manament de sa llei de Deu es impracticable, me fa s'efecte d'un *chiste* desgraciadament, d'un *chiste* de molt mala... sombra. ¡E-hi ha que estar alerta, Don Jaume, amb elegir assunt per un paper de graciós! De lo contrari un s'espasa a que en lloc de que celebren sa sal se riguin des saler.

Rall

Una escola nova

En Biel i Jo

Biel.—Fins i tot sembla mentida que un homo com tu, jove i amb aspiracions, estimi lo vell, lo tradicional, lo caducat, lo rósaic. Tu, i tots els que pensau com tu, patiu una mena de malfia intel·lectual. Feis el mateix paper que fa un vellardo enamorant una al·lotella de quinze anys; un paper ridícul i vergonyós. Amb sa diferència de que en el còs vostro, es lo vell lo qui enamora lo jove. Per dir-t'ho amb un mot, aquesta curolla vostra es una aberració contra natura. El passat no'n

interessa gens ni mica; nosaltres no hem de decantar la mirada del pervindre; en l'avenir hem de tenir sempre fixats els ulls; i si som poetes, l'hem de cantar; i, si som esculptors—poetes que parlen amb figures de marbre o de bronzo—...

Jo.—No passis pus envant! Ja hu veig. Tu vols matar lo passat; tu vols que desaparequen els recorts. ¿I què seria de la vida de l'homo sense els recorts? Figure't un homo sense memoria, un homo que, així com camina p'el viarany aspre de la seua existència, comença a veure enterbolides i boiroses les imatges que acaba de percebre, i no pot donar una mirada enrera perque es camí desapareix després d'ell haverlo passat. Tu comprens la vida d'aquest homo? Tu comprens que se pugui estar damunt la terra, sense anyorar aquell recó de món que mos va veure néixer, sense recordar l'agredòs dels dies de l'infantesa, i no tenir davant noltros més que el futur incert i oblidant lo segur, lo positiu, lo innegable, que es el passat, gloriós o pobre, alegre o trist?

Biel.—Tot això són vuits i nous i cartes que no lliguen. Els *esperits-forts* del dia no s'han de deixar véncer per aquests sentimentalismes denigrants, per aquests escrúpols tradicionals.

Jo.—Ditxosos sentimentalismes!, ditxosos escrúpols! Lo mateix que t'he dit de l'homo en particular, succeeix a l'humanitat en general. Tu pots comprendre una humanitat sense historia, un poble sense fets, un exèrcit a on el General no pot dir an els soldats: —¡Endavant, fills de Leónidas!—¡Endavant, fills del Rei En Jaume!—¡Endavant, fills de Carles Martell, fills de Carlemany!

Biel.—Sí que ho comprenc; i la prova es que som d'aquesta nova escola poética italiana, anomenada *futurista*. Mon Ideal está en el pervindre...

Jo.—I el meu un bon tros més enfora del teu pervindre...

Biel.—Es que a mon Ideal el podrán veure realitzat les generacions futures!

Jo.—I an el meu, les futures, les presents i les passades.

Biel.—Veig que no hi ha qui't gir ni qui te puga tòrcer. Pitjor per tu! Seràs un desgraciad sempre! La teua ànima degué pertànyer sens dupte a un bramí indic o a un frare mig-aval.

Jo.—La teua, idò, es degué crear tant sols per que romangués amb tu. ¡Pobre animeta teua! que no pot gaudir de ses obres-mestres que han duites a cap els pocs genis que amb llurs creacions han endolcides les amargors del món! ¡Pobre animeta teua que no pot admirar la Bellesa eternal, que mai acabarà, per moltes transformacions que patesqui el sentiment estètic de les gents futures!

Biel.—No reconeixem altra Bellesa que la de la vida ardenta, ni glorificarem altra cosa més que l'acció sens treva, ni'ns proposam cantar més que en la gentada que el treball mou, esbojarrada de pler mundanal i destrempada per la revolució que fa tremolar els pobles retuts i febles.

Jo.—No frissis tant, amic! que, com més frisseu, més tropisseu! Jo regonec que totes les coses han de seguir el seu curs natural i lògic, sense tro-pells ni corregudes de cap casta...

Biel.—Idò, per alleugerir el nostro esperit, i per fer més via, llencem d'una vegada tota la càrrega enutjosa de tradicions i recorts, calem foc, an els arxius i biblioteques, esbuquem tots els museus... Tots aqueis testimonis muts...!

Jo.—Que tantes coses mos diuen!...

Biel.—Però just del passat, i per això, cal esveir-les! No ho hi ha vell! La tradició fa nosa an el Progrés!

Jo.—Digués *progressisteria* i estaràs i endevinaràs! Lo primer es el desig de millorar; lo segon es el gust be-

neit de baratar-ho tot, de renovar-ho tot, bo i dolent, sà i malaltís. *No deixis ses carreres velles per ses novelles!* diu s'adagi.

Biel.—Els recorts són ses cadenes de la nostra voluntat.

Jo.—Emperósón cadenes que lliguen els cors. Hi ha res més garrut que l'amor, que fermar la nostra ànima amb la d'un altre? Amor és un lligam que lliga l'amic i l'amat, diu l'Il·luminat Doctor.

Biel.—Idò, noltros no volem res que ens fermi, res que ens prengui la més petita part de la nostra llibertat sobirana. Ni amors, ni ausències d'amors (anyorances).

Jo.—En canvi, jo admir l'art qui se nodreix amb llet de pits virginals, qui s'abeurà en les primeres fonts de la Vida; i si Deu me dona veu i m'inspira, jo cantaré la Bellesa dins totes ses manifestacions actuals i aniré a cercar-la dins ses remembrances d'una tradició esplendent. Per molt que fassis, amic Biel, no crearás amb la teua *Ciutat Futura*, un Apol·lon ni un Moisès, una *Iliada*, una *Divina Comèdia*, un *Hamlet*, un *Quixot*, una *Atlàntida*...

Biel.—Jo som futurista.

Jo.—Jo primitivista.

JOAN ESTELRICH.

Cançó

Tranquila serà la nit
perque serena és la tarda:
empero'l pastor qui guarda
més tranquil té l'esperit.

Solitari entre'ls penyals,
resa humil l'«Ave Maria»
quant se mor la llum del dia
dellà cimes i fondals.

Sa guarda, pel camí seu,
va baixant a la pastura
com regueró de dolçura
que dels colls envia Deu.

I al ritme dels rossinyols,
comença a caure serena
dins la fondalada plena
d'idilis i picarols.

Quant a l'última claror
supplanta la de la lluna
despleguen d'en una en una
les flors sa gala millor.

Mes, en mig de les que hi ha
dins l'umbrosa torrentera,
s'en ob una, la primera
que l'Estiu no marcirà.

Entre romaguers surgeix
més galana que no's l'auba
més bella que la vidauba
que devora ella floreix.

Té l'encant que dona'l Cel
a sos nats ombradissos
la frescor dels degotissos
i la dolçor de la mel.

La ratxa del seu jardí
ja arriba a terres foranes:
dins les tres Illes germanes
ja s'és deixada senti.

Les aigües l'aplaudirán
pel torrent qui s'entreforça
perque dins les valls d'Escorca
més belles no s'en hi fan.

La Verge de Lluch e-hu vol:
(ella és la flor benhaurada)
fassem de l'illa daurada
son amplíssim cociol.

Gloria a la flor odorant
que en les montanyes veïnes
besen las aures marines
de Tremontana i Llevant!

J. C. M.

Frases mallorquines cristianes

Es una llástima tan grossa que's perdi, com desgracia-lament es pert dins Mallorca, es gran tresó de frases d'esperit plenament cristià que sempre ha embalsamat i embalsama es nostre llenguatge, que creim de gran utilitat es conservarles i publicarles.

An es pares i mares toca es perpetuarles dins les seues families.

Bon dia, bon any, que Deu mos dó

Aquesta és la resposta que's fa quant dos s'escometen, havent el primé dit *Bon dia*. A voltes el qui respón afegeix i *bona salut per passar lo*. Se diu (en la part del matí) tant p'els carrers com dins la llar i aquí quant s'aixegeun de dormir.

Es evident el sentit cristià que re-vesteix aquesta escomesa, donant de bon matí un tribut de regoneixement a Deu autor de totes les coses.

Es general dins la terra mallorquina. Igual és el sentit d'aqueixa altre frase que's diu al vespre. *Bon vespre que Deu mos do*. I se respón: *Ell el mos dó qui pot*.

Deu ajudarà.---Deu ja proveirà

Amb aquestes frases animam la nostra confiança per socorrer lliurement les necessitats del proïsme. Com si diguessim: Deu representat p'el pobre a qui socorrem mos ajudarà per altre part, fent patent la nostra confiança amb Deu que mai falta an els qui li serven temor. ¡Quin sentit més cristià!

Deu l'ha vengut a veure

Se diu d'aquell a qui ha succeït col·que cosa favorable de que estava necessitat. ¡Què és d'hermosa aquesta expressió i plena d'un sentit ben cristià! Com si diguéssim: Aquesta cosa favorable no li ha venguda per sos mèrits ni per casualitat, sino que Deu li ha enviada, Deu l'ha vengut a veure.

Deu fassa que...

Amb aquesta locució s'expressa la desconfiança de que alguna cosa surti tan be com se pensa, fent confessió de que Deu mira i dispón ses coses qui succeeixen.

Deu se'n apiat

Amb aquesta frase volem significar la compassió que nos inspira a voltes un subjecte que's mostra molt sagàs i pol·lissó i fins i tot un malfactor. Com si diguéssim: Deu tengui pietat de tu i te redugui pel camí dret de la bondat i honradès.

Deu parla pe'l qui no parla

Se diu en defensa d'aquell qui, haventli imposades falsedats i tal vegada calumnies que li podien resultà en perjudici seu i en contra la seua reputació i bon nom, s'ha mantengut dins el silenci, quant se posa de manifest tota la falsedat de les imputacions i l'innocència del acusat. Té el sentit de que Deu mai deixarà que la veritat i l'innocència, quedin eclipsades per a sempre davant l'error i la mentida; ho podrán ser per cert temps perque així la veritat ne surti més neta i més rutilant que antes.

Deu m'envià la mort, si estic en gracia seva, a's moment que jo pensàs de fer tal cosa

Diu aquell de qui's pensa qualche malifeta per justificarse de que no ha pensat de fer mai tal cosa, i que allò no és per sa seva honradès i bon nom. Es digna de notarse la condició per la qu'admet la mort, *si estic en gracia seva* diu, perque així i no d'altre manera podría gaudir de la visió de Deu. No admet la mort, com un qui creu que, mort s'acaba la vida, com l'acaba un ca, no; l'admet com un qui creu que la mort és el pas a un'altre vida sempiterna, a una vida que comença vessant goig i benaurança; i per disfrutar-la l'admet amb la condició necessaria, aixó es, vestit ab la gracia de Deu.

Deu te fassa sant o hò

Aqueixa és la frase que diuen aquests qui genuïnament i verdadera són

mallorquins, en les ocasions sigüents; Quant donen les mans a besar an els nins i fins i tot a la gent gran, costum qu'aqueis serven, quant venen de l'Església, be de combregà be al aixecarse al dematí i saludant sos pares, venint de fora vila o de qualsevol altre part.

També se diu quant se sent fer un atxem an a que respón el qui l'hafet: *Amen*. En tals ocasions diuen també *Jesús* responnent el qui l'ha fet: *Gracies*.

En totes aquestes ocasions el sentit cristià és evident.

A voltes també's diu per manifestar a algú que no'està al corrent de lo que's diu o's tracta.

Deu no m'ha fet per aixó

Sol dir aquell que's mostra incapaç i inapte per l'execució d'alguna cosa, fent manifest que cada ú ha de treballar dins el camp d'acció que'l Senyor li ha senyalat.

Deu vos perdón tal blasfèmia, germà

Quant senten a dir a algú una blasfèmia solen dirli aquesta frase, encare que no's conegui al qui l'ha dita. A voltes s'usa hiperbòlicament quant lo que ha dit una persona no passa d'un despropòsit. En la primera acceptació se veu el sentit cristià i caritatiu, doncs és una reconvençió dolça perque's posi atenció en lo que's diu i així un'altre vegada pe'ntura se'n gordará de dirhó.

Deu vos dó bon vent

Aquesta frase se diu al despedir una barca. En algunes parts se diu: *Deu vos dó una bona travessada*. Ademés és molt usada aquesta frase entre persones conegudes quant p. e. una'n crida un'altre, aqueixa respón que no's pot aturar, dientli an aquest cas la 1ª. *Deu te do bon vent*.

Es ben cristià el sentit que tenen, pues, de Deu dependeix el bon o mal vent, i en cixes frases se desitja un bon camí perque tornin en salut.

Deu me quart de l'homo de bé que del dolent me'n guardaré

Denota que devem anà ab molta precaució a fiarnos del que's tenen per homos de bé, per quant ens poden esser traïdors solapats, ja que'l dimoni se'n entra per tot, va'entse molt de l'hipocresia; sempre rebutjada de Jesús i dels homos rectes.

Deu vos quart de perill

Quant un emprèn un camí, els qui'l despedeixen diuen aqueixa o semblants expressions: *Deu vos do un bon camí*.

Deu vos alliber de desgracia

Sembla la despedida que feien els qui despedien els pelegrins que anavan a la Ciutat Santa, confirmantlos ab la confiança de que Deu les donarà bon camí guardantlos de tot perill. *No comportará que ton peu trabuqui, ni s'adormirá mai el qui te guarda*. (Salm 120.)

Deu no mos deixi morir que no nos haja perdonats

Aquesta expressió és molt frequent, de tal manera que's fa impossible determinar ab quines ocasions s'ediu. Quant se parla, p. e. de la mort repentina que ha sobrevengut demunt una persona, o de qualsevol altre classe de mort, solen dir: *Deu no mos deixi morir que no nos haja perdonats* per ont se pot veure l'horror a una mort escaiguda amb desgracia de Deu.

Deu no m'ho tengui en retret ni en vanagloria

Quant una persona ha fet o conta d'ella, qualche cosa que pot dur-li l'honra o'l bon nom, o pot augmentar-li la bona reputació ab que la tenen sol exclamar ab aquesta frase.

El sentit no pot ser mes cristià. Sols Deu mereix tota gloria per tots el sigles; i aspirar an aqueixa gloria, complaure-nos en mig d'alabances que s'esfumen i despereixen com núvols

empesos pel vent, seria atentar contra 'l dret de Deu, seria fer de nostro còs un idol ufanós ab l'encens que's devia espargir davant el soli del Altíssim.

Deu te'n demenerà compte

Aquesta és l'expressió que solen dir a aquelles persones que xerren molt i malament, que's mostren massa pròdigues en ses coses. Es una reconvençió que's fa a la persona que's porta així; és un mirall ont s'hi retrata el judici que Deu ne farà, perque així se'n esmeni i posi cura en lo que's fa i's diu. Es massa evident el sentit cristià per mereixer explicació.

Deu el me prengué, o Deu el volgué

Ab aquesta frase fa avinent el pare o mare que ha vist volar de llurs mans al cel un dels seus infants, quant ne fa recordança, la resignació cristiana que embalsama sos cors i que'ls somet ab santa pau, a la voluntat de Deu, de qui està lluny tota desolació i desesperació.

Semblen les paraules de Job per expressar la conformança amb la voluntat de Deu. El Senyor m'ho doná, el Senyor m'ho ha pres, sia beneit el seu nom sant. ¡Quin sentit mes profundament cristià i consolador!

Deu t'ho deixa dir

Quant una persona diu un despropòsit o mostra poc coneixement en lo que diu solen usar d'aquesta frase per ferl'hei veure.

C.

Secció local

Es mateix dia que arribà noticia de Ciutat de que l'Il·m. Sr. Bisbe estava greument malalt i que l'havien Combregat i Extremunciat i que pertocava fer rogatives per ell, en feren a totes ses esglésies de Manacor, i molta de gent que hi acudí.

Diuenge passat quintaren es qui corrien sa quinta, i n'hi va haver que tregueren alt i altres baix i altres mitgells; es primers roman-gueren xaravel·los, es segons fallons i ets altres en darrer de si els-e arribarà o no.

Ja ha comensat a Manacor sa suscripció per posar es telefó. Es un gust lo entusiasmat que n'hi ha que hi van.

E-hi ha que confessar que és una millora grossa, que convé a caramull que la posin.

Demà a s'església de la Sta. Família comunió general i es vespre s'exercici de ses capelletes.

Per Manacor s'altre dia sa passetjava un estornell amb un brassat de llibres protestants i cercava que los hi comprassen. Convé donarli ses portes p'ets uis, si se presenta a-on-se-vaia.

Sa noticia de sa mort del Bisbe vestí de dol es cor de tots es manacorins de bona part, perque tots l'estimaven come Pare i Pastor que Deu Esperit Sant mos havia donat. El Bon Jesús el mos ha pres! Ell haja acullida an el cel la seua ànima ¡Amèn!

Diuenge vengué el Sr. Governador Civil amb D. Jusep Socies i Gradolí, Diputat a Corts. i llavó D. Juan March de Sta. Margalida. Sortiren a reberelos s'Ajuntament i molta d'altra gent visible. Dinaren a ca-l'amo n Bar-tomeu Servera, dé s'electricitat, Caporal des Conservadors que segueixen D. Jusep Socies.

Ha feta una ventada horrorosa de devers vuit dies; ha causats perjudis de consideració an ets abres a certes bandes.

¡Deu mos guard de desgracies! Amèn!

Avís

Tots els qui paguin sensals per terrors, a Son Moix, i els-e vulguin quitar, amb bones condicions poren anar a ca-l'Excel·lentíssim Sr. D. Jeroni Rius, carré de S. Juan n.º 9, a Palma, qualsevol dia, abans de les 10 del matí, o passades les 3 del capvespre, per tractar de sa quitació de dits sensals ab condonació de algunes pensions atrassades i molt ventatjosa-ment.